

שיחה בעל־פה

1 לאילו צרכים דרושה קרקע לאדם?

2 האם האדמות ביישוב שלך מספיקות לצורכי התושבים?

3 אם יש לכם אדמות, למה הן משמשות אתכם?

שאלות ומשימות

1 מהו סוג הטקסט?

2 באיזה תחום חיים עוסק הטקסט? בחר בתשובה הנכונה:

א. חקלאות.

ב. גאוגרפיה.

ג. חברתי.

3 מהו נושא הסיפור? בחר באפשרות הנכונה מבין האפשרויות:

א. החקלאות ברוסיה.

ב. תחרות בין חקלאים על הקרקע.

ג. מותו של איכר על מחרשתו.

4 מהו הרעיון המרכזי? בחרו באפשרות הנכונה:

א. התאווה מסוכנת לאדם.

ב. האיכרים מסתפקים במועט.

ג. החרוצים יוצאים לעבודה עם שחר.

5 מהי המסקנה שניתן להסיק מהסיפור? הסבר את דבריך.

6 תאר את חיי הכפריים.

7 מדוע לא התלוננו הכפריים על מצבם?

8 כיצד מתואר מצבו הטכנולוגי של הכפר?

9 כיצד תאוותו של האיכר באה לידי ביטוי בסיפור?

מה הייתה התוצאה של תאוה זו?

10 ציין את תכונתו העיקרית של האיכר.

מה דעתך על תכונה זו? הסבר.

11 מן המשמעויות של המילה **חרש**:

א. עשה תלמים בקרקע.

ב. היה חרש.

ג. זָמַס.

ד. שתק.

12 מצאו במילון את המשמעות של הניב: "**חורש מזימות**".

13 מן המשמעויות של המילה **דל**:

א. עני.

ב. מועט.

ג. רזה.

ד. פחות-עָרָךְ.

14 מצא במילון את המשמעות של כל אחד מן הצירופים:

א. שחר ילדותו.

ב. איילת השחר.

ג. עלה עמוד השחר.

15 הסיפור מסתיים בשאלת הקשיש:

”כמה קרקע זרוש לאדם?”

נסו לתת לקשיש תשובה על שאלתו.

16 ”איזהו עשיר? השמח בחלקו“.

(מסכת אבות ד' א'). (القناعة كنز لا يفنى).

א. הסבר במילים שלך את שתי הממרות.

ב. כיצד הן מתקשרות לסיפור? חווה את דעתך.

השווא

השווא (■) עשוי לציין אפס תנועה או תנועה חטופה.

שווא נע בא:

- א. בראש המילה: **יְלָדִים**.
- ב. השני משני שוואים רצופים באמצע המילה: **יְלַמְדוּ**
- ג. אחרי תנועה גדולה בהברה לא מוטעמת: **הוֹלְכִים**
- ד. תחת אות דגושה בדגש חזק: **מְכַבְּדִים**
- ה. תחת אות ראשונה מבין שתי אותיות זהות רצופות: **בָּרְרוּ, אֱלִילִי**.

זכור:

שווא שמקורו בתנועה הוא שווא נע

דוגמא: **יְדָרְשׁוּ, לוֹמְדִים, מְסַרְתָּן**

שווא נח בא:

- א. בסוף המילה: **שְׁלֵמָה, נִפְטָ** (שני שוואים רצופים בסוף המילה – נחים).
- ב. אחרי תנועה קטנה: **הַלְבִּישָׁה; לְמַדְנוּ**.
- ג. בכל הברה מוטעמת (בין אם התנועה קטנה ובין אם היא גדולה): **סִפְרָתִי; יְכַלְתִּי**

שווא מרחף:

בעברית לא יבואו שני שוואים נעים (או נע וחטף) רצופים, לכן השווא הראשון הופך לתנועה קטנה, והשני הופך לשווא מרחף, כלומר הוא נח בהיותו אחר תנועה קטנה, ונע לפי מקורו.

דוגמאות:

■ צורת העתיד בגוף נוכחת היא תכתבי, צורת הציווי כתבי גזורה מן העתיד:

תכתבי ← כתבי ← כתבי = השווא תחת הת' הוא שווא מרחף.

■ צורת הנסמך ברבים:

מלכים ← מלכי ← מלכי = השווא מתחת האות ל' הוא מרחף (במקורו היה נע).

זכור:

כל פגישה בין שני שוואים נעים יוצרת שווא מרחף

הערה:

- אותיות בגד"כפת רפות אחרי שווא מרחף: שקבו; יערכו.
- בשם-הפועל עם ל' בבניין קל השווא מתחת לפ' הפועל הוא נח, על כן יבוא דגש קל באותיות בגד"כפת, למשל: לזכר; לשפר.

17 קבע את סוג השווא, (נע, נח, מרחף)

- בסוסו ● בַּזְרִיזוֹת ● מִתְקַרֵּב ● יַצְלִיחַ ● שְׁקֵעָה ● נִשְׁמָתוֹ
- פֶּבֶר ● מִתְנַשֵּׁף ● עֲצָמוֹ ● בְּלֵהִיטוֹת

הדגש

הדגש הוא נקודה בתוך האות (למעט א, ה, ח, ע, ר). הדגש נחלק לשני סוגים:

1. דגש קל:

יבוא רק באותיות ב, ג, ד, כ, פ, ת כשהן:

- בראש המילה: **בִּית**; **כֶּפֶר**; **פָּרָה**; **גָּמַל**; **תְּרַגְלִיל**; **דָּלַת**.
- אחרי שווא נח: **יִמְרָר**; **מִגְדָּל**; **מִלְכָּה**; **גְּמָגֵם**; **פִּלְפֵּל**.

2. דגש חזק:

דגש חזק בא בכל האותיות (למעט א, ה, ח, ע, ר), והוא מכפיל את העיצור.

סֵלַק = (סִלְלַק); **הִתְאַסְּפוּ** = (הִתְאַסְּפוּ).

סוגי הדגש החזק:

- דגש משלים** – הוא בא לציין הבלעה של אות: **תִּטַּע** (תִּטְטַע); **יִפַּל** (יִנְפַּל); **אֶקַח** (אֶלְקַח).
- דגש תבניתי**: בא בבניינים הכבדים (פיעל, פועל, התפעל) או במשקל של שם או אחרי אותיות השימוש:
  - **הבניינים הכבדים**: **כָּבַד**; **כָּבַד**; **הִתְכַּבַּד**.
  - **במשקלי שמות**: **טִיֵּס**, **פִּלְבֵּת**, **זְכָרוֹן**.
  - **בשמות פעולה של הבניינים הכבדים**: **סָפַר**; **הִסְתַּדְּרוּת**; **מִצְיָנוֹת**.

18 הוסף דגש קל באותיות ב' ג' ד' כ' פ' ת' במקום המתאים:

בגד	הרגשה	כפר
כבוד	מתפרה	השכיר
לזכר	הלבשה	בנות
פרדס	בלבול	פגשתי

?

20 הבחן בין דגש קל לדגש חזק:

(דגש קל = ד"ק; דגש חזק = ד"ח).

- זמר
- פגשתם
- התאספו
- התנפל
- נזפרתי
- פתה
- תשכחו
- הסתדר
- טפש
- תלמיד
- פרם
- דוד